

Staingylpen

2 · 2014

Sundregruppen och Sunde fågelstation

Ringmärkningen i Sunde socken startades i Skoge 1976 av Per-Göran Bentz. Under en följd av år bedrevs den bara under vårarna, men från 1981 även på hösten vid Hoburgen. Verksamheten fick där sedan alltmer standardiserade former och sedan 1990 på hösten och 1999 på våren har märkningen bedrivits enbart vid Hoburgen och nästan uteslutande inom de standardiserade perioderna 25 april – 8 juni och 25 juli – 15 september.

Sundregruppen är vi som driver Sunde fågelstation och föreningen bildades 1986.

Medlemsantalet för 2013 var 33 aktiva medlemmar och 93 stödmedlemmar. Medlemsavgiften för 2014 är 350 kronor för aktiva medlemmar och 150 kronor för stödmedlemmar. Om man meddelar kassören (medlem@sundrefagelstation.se) att man kan tänka sig utskicket Staingylpen via e-post sänks medlemsavgiften med 50 kr.

Utgivningen av infobladet Staingylpen har varit lite sporadiskt genom åren, ofta på grund av svårigheten att få ihop ett blandat och publikt innehåll. Intentionen är för närvarande att få ut ett sommarnummer och ett vinternummer. Bildmaterialet äger signaturen Sundregruppen (då underförstått, och anges ej) när fotografen inte är känd.

Redaktör: Per Smitterberg.

Styrelsen

Ordförande

Åsa Steinholtz, Uppsala
asa.steinholtz@gmail.com
0709-52 56 45

Vice ordförande

Jens Bardtrum, Lärbro
bardtrum@hotmail.com
070-380 77 03

Sekreterare

Bimbi Ollberg, Stånga
bimbiollberg@hotmail.com
0707-21 89 56

Kassör

Leo Larsson, Uppsala
leo.larsson@gmail.com
0709-72 37 72

Ledamot

Matti Eriksson, Skarpnäck
mattieriksson1@hotmail.com
0736-42 84 49

Ledamot

Björn Lilja, Visby
lilja.b@telia.com
0705-31 95 86

Ledamot

Fredrik Litsgård, Jönköping
fredrik.litsgard@hotmail.se
0702-88 93 82

Sundregruppen

623 30 Burgsvik

E-post: info@sundrefagelstation.se

Hemsida: www.sundrefagelstation.se

Plusgiro: 45 97 36-5

Vårsåsongen 2014	4
Sundreprofilen - Jens Bardtrum	12
Föreningsinformation mm	13

Vårsåsongen 2014

Leo Larsson och Åsa Steinholtz

Rosenfink. Foto: Per Smitterberg

Inledning

Antalsmässigt blev våren 2014 en av de bästa säsongerna sedan starten vid Hoburgen 1999. Inom den standardiserade fångsten ringmärktes 2637 fåglar av 55 arter, vilket kan jämföras med 1992 som är genomsnittet för de senaste 10 åren. Endast 2008, ofta omnämnt som ”rekordåret”, har det märkts fler fåglar under en vårsåsong i Sundre. Det året märktes inte mindre än 3448 fåglar, vilket är betydligt fler än de flesta andra vårar.

Fågelstationen var bemannad 47 dagar mellan 23 april och 8 juni och 22 personer arbetade ideellt och höll verksamheten igång från tidig morgon. Ringmärkningen utfördes dagligen mellan 25 april och 8 juni från en timme innan soluppgången till kl. 10 på förmiddagen. Väderförhållandena var gynnsamma under den gångna säsongen och endast en dag, 1 maj, ställdes ringmärkningen in med anledning av den hårda vinden.

25-30 april

Vårsåsongen inleddes med klart väder och måttliga vindar mestadels från NO.

Totalt märktes 411 fåglar under de sex aprildagarna, varav 183 bara på valborgsmässoafton då lövsångarna började komma på allvar. De tre mest märkta arterna under den första veckan var lövsångare (166), rödhake (107) och ärtsångare (33).

I fält sågs 29 april en tretåig mås på nordsträck utanför Hoburgen och 30 april rastade en flock med 36 småspovar på Rivet. Kort därefter stöttes en korttålarcka vid Hällarna.

En av småspovarna vid Rivet 30 april.
Foto: Per Smitterberg.

1-15 maj

Maj månad inleddes med storm och vårens enda inställda dag noterades. Därefter följde en vecka med halvklart väder och måttliga vindar främst från nordväst varefter vindarna vred om och en period med svaga till måttliga SV-vindar och mer instabilt väder med regnskurar rådde.

Under första halvan av maj ringmärktes 976 fåglar, av dessa var fler än hälften lövsångare (532). I topplistan för perioden återfinns vi sedan ärtsångare (104) och rödstjärt (90). Av lite ovanligare arter i fångsten kan nämnas ladusvala (2) och hussvala (3). Säsongens två enda blåhakar märktes också under denna period, närmare bestämt 15 maj.

I fält observerades biätare både 3 och 12 maj. På morgonen 4 maj stöttes en dubbelbeckasin i nätområdet, men undgick tyvärr att fastna. Senare samma dag sågs ett ringtrastpar längs grusvägen mellan Skoge och Digrans. Med sydvindarna 10 maj kom säsongens första sommargylling som sågs rasta vid Hoburgsklippan.

Härfågel vid gödselstacken 13 maj.
Foto: Per Smitterberg.

16-31 maj

Även under maj månads andra hälft var vädret mestadels klart med svaga till måttliga vindar, nu från ostsektorn. I slutet av månaden vred dock vindarna över på norr igen och solen skymdes allt som oftast av moln.

Under denna tvåveckorsperiod ringmärktes 837 fåglar. Fortfarande var lövsångare i topp med 382 märkta individer. Andraplatsen intogs av ärtsångare (76) och därefter kom härmsångare (72). Aldrig tidigare har det märkts så många härmsångare som denna vår.

Udda inslag i fångsten var nattskärpa, ängspioplärka, flodsångare, busksångare, lundsångare och ortolansparv med vardera en ringmärkt. Även

denna vår märktes många mindre flugsnappare, 17 ex under andra halvan av maj och så många som 7 ex bara 19 maj.

Den 19 maj hördes både busk-, kärr- och flodsångare sjunga runt märkområdet. Två aftonfalkar upptäcktes vid Muskmyr 23 maj och en av dem observerades sedan en dryg vecka framåt, till och från även i området vid Livräddningen. Pungmes observerades vid två tillfällen 22 och 28 maj. Inte mindre än 5 lundsångare höll till i branten 25 maj och under några dagar i slutet av perioden sågs flera kaspiska trutar rasta på Rivet.

Både busksångare (överst) och flodsångare fångades under våren. Foton: Sundregruppen.

1-8 juni

Vårsäsongens sista vecka, tillika junis första, dominerades av dimma och svaga SO-vindar. Då vårflytten närmar sig slutet för de flesta arter bör man inte förvänta sig alltför höga antal i fångsten, men totalt fångades 414 fåglar, varav 153 den 5 juni. Sedvanligt i topp hittar vi lövsångare (86), men som god tvåa har vi nu trädgårdssångare (49) som faktiskt var den enda art denna vår som fick ett nytt dagsrekord. Den 5 juni märktes 36 trädgårdssångare! Tredje bästa art vad gäller antal var ärtsångare (41). Lite roligt att nämna från junidagarna är 7 kärrensångare och säsongens andra

lundsångare. Ytterligare en udda sak är de 6 halsbandsflugsnappare som var på flytt (var feta) och märktes under säsongens sista fyra dagar. Var kom de ifrån och vart var de på väg? Den stora massan av arten anlände ju innan 19 maj.

I fält sågs en sträckande vitnäbbad islom 1 juni och minst tre sommargyllingar 2 juni. Även säsongens näst sista dag hördes sommargylling, då i Skoge. Av andra mindre vanliga arter som observerades i slutet av säsongen kan nämnas forsärila samt två svarttärnor som passerade Hoburgen 8 juni.

Ringmärkning

Många arter märktes i höga antal denna vår, en som slog till med rekord var härmsångare med 101 ex (se diagram 1) - betydligt fler än de senaste tio årens genomsnitt 57 ex. Roligt!

Phylloscopussångare

Roligt är det också att lövsångare gör en ordentlig uppräckning efter att fångstantalskurvan har sluttat utför en längre tid. Slutsumman, som är den näst bästa genom tiderna endast överträffad av 2008, blev 1166 mot medelvärdet 749 (se tabell 1). Även grönsångare, som visserligen fortfarande fångas i rätt blygsam mängd, har de senaste 5 åren gjort en markant ökning från uteslutande ensiffriga antal under perioden 1999 till 2009 till att det förra året ringmärktes 29 och denna vår 21.

Sylviasångare

Alla våra fem Sylviasångare, höksångare undantagen, har märktes i antal över eller precis på genomsnittet under den gångna säsongen (se tabell 2).

Höksångaren är tyvärr en art som minskar i fångsten. Foto: Sundregruppen.

Bäst verkar det ha gått för ärtsångare där totalt 254 blev ringmärkta, vilket står sig väl mot

genomsnittet 200. Redan tidigt på säsongen verkade ärtsångarna gå en talrik vår till mötes. Man fick känslan av att arten passerade Hoburgen tidigare än vanligt. I diagram 2 kan man se flyttningsförloppet och jämföra datum för årets fångst med den föregående 15-årsperioden. Inget år har mediandatum legat tidigare. Årets mediandatum 14 maj ligger 5 dagar tidigare än mediandatumet för alla ärtsångare som fångats på våren mellan 1999 och 2013.

Desto tråkigare är det när vi konstaterar att färre ringmärkta höksångare än denna vår endast har noterats en gång tidigare, våren 2011.

En mer fördjupad rapport om Sylviasångarna ska sammanställas efter att det projekt där vi fått bidrag från den lokala naturvårdssatsningen, LONA, avslutats.

Flugsnappare

Alla fyra arter flugsnappare har märkts i antal som ligger över genomsnittet (se tabell 3). Den minst vanliga, mindre flugsnappare, som hade en riktig toppnotering våren 2013 då 27 individer ringmärktes, var även denna säsong talrik och summan för våren blev 22.

Antalet ringmärkta halsbandsflugsnappare vid Hoburgen ökar. Kanske minns någon den till synes exponentiellt ökande kurvan vi hade i Staingylpen efter våren 2012 då 34 ex blev märkta, vilket kan sättas i relation till att det mellan åren 1999 och 2009 aldrig märktes fler än 10 halsbandsflugsnappare på en vårsäsong. Denna vår blev slutsumman aktningvärda 33.

Grå och svartvit flugsnappare har inte lika kraftig uppgång som de nyss nämnda flugsnapparna, men som vi konstaterade i Staingylpen för ett år sedan är det anmärkningsvärt att märksiffrorna följs åt så tydligt. Vårens summor och medeltal för den senaste 10-årsperioden är faktiskt identiska. Totalt 45 ringmärktes av båda arterna under våren 2014 att jämföra med medelvärdet 33 för den föregående tioårsperioden.

Det känns inte lätt, men vi får snällt vika oss för de som begriper sig på fåglarnas släktskap och även vi sortera in smårastarna under denna rubrik.

För femte året i rad märktes mycket få blåhakar i Sundre och denna säsong blev summan rekordlåga två individer. Genomsnittet för de föregående tio åren är 17 ex. Vid en snabb titt på rapporterade ringmärkta individer från Ottenby ser de också ut att ha ringmärkt färre de senaste åren.

För rödstjärt är siffrorna däremot de omvända. Aldrig tidigare har vi märkt så många rödstjärtar som i år. Hela 145 ex fick ring och genomsnittet för de föregående tio åren är 93.

Övrig märkning

Utanför säsongens standardiserade ringmärkning har Sundregruppen även ringmärkt ett antal boungar i området kring Hoburgen och Rivet. Totalt blev det två kråkor och 21 starar som fick ring. Dessutom blev en hämpling som behagade fastna i ett av näten under uppsättningen den 24 april också ringmärkt.

Främmande kontroller och återfynd

Vi har i sedvanlig ordning fått information om omständigheterna kring ringmärkningen av ett antal fåglar som vi fångat och kontrollerat vid Hoburgen. Hela sex av dessa gäller halsbandsflugsnappare som ringmärktes som boungar i Gotlands sydligare socknar 16-19 juni 2013 och som anträffats i Sundregruppens nät 28 juli-18 augusti 2013. En ärtsångare ringmärktes i Pargas, Åbo-Björneborg, Finland 20 maj 2013 och återfångades vid Hoburgsklippan 7 juni. En näktergal, ringmärkt inte långt därifrån, i Björneborg 18 juni 2013 kontrollerades 23 augusti samma år.

I lika sedvanlig ordning har rapporter inkommit om fåglar som Sundregruppen har ringmärkt och som anträffats på andra platser. En trädgårdssångare som ringmärktes 24 augusti och en järnsparv som fick sin ring 11 september 2013 kontrollerades på Ottenby, Öland 28 augusti respektive 26 september samma år. En halsbandsflugsnappare märkt 16 augusti 2012 kontrollerades i Gervalds, Vamlingbo 30 maj året därpå. En trädgårdssångare ringmärkt 14 augusti 2012 tycks ha valt andra sidan av Östersjön som häckplats kommande år då den kontrollerades 30 juni i Gumbaritsy öster om Sankt Petersburg, Ryssland. 18 augusti märktes en ärtsångare som fångades av ringmärkare på Landsort, Södermanland 13 maj 2014 och 26 april 2012 märktes en svarthätta som ett år senare, 29 april 2013, kontrollerades i Rybachi, Ryssland. En buskskvätta som ringmärktes 18 maj 2013 togs av en katt 8 juli samma år ända uppe i Haapajärvi, Uleåborgs län,

Finland. Även en järnsparv ringmärkt 7 september 2013 tycks ha fallit offer för en katt i Braunschweig, Tyskland 4 mars påföljande år, då eine Katze spielte mit dem toten Vogel (en katt lekte med den döda fågeln). Till sist en gammal bekant. Några kentska tärnor ringmärktes vid Rivet sommaren 2002. Ringen på en av dessa, med åldersklass 3K+ vid märktillfället, avlästes i Tyskland sommaren 2009. Två år senare var det dags igen, 24 juni 2011 fångades fågeln i Griend, Nederländerna och kontrollerades, således 12K+ eller minst 11 år gammal.

En av många trevliga morgnar "på jobbet".
Foto: Per Smitterberg.

Slutord

Ett varmt tack tillägnas alla de 22 personer som arbetat ideellt som ringmärkare eller assistenter under våren och fått verksamheten att rulla. Ett stort tack riktas också till Stellan Hedgren som mer än en gång stått beredd i gryningen när vi behövde hjälp att plocka fåglar.

Vi sänder även ett varmt tack till vårt värdpar Gösta Reiland och Marie Ståhlberg, samt Sune Jacobsson och Einar Johansson för praktisk hjälp. Även Tord Lantz/Kege's grosshandel AB tackas för sponsring av matvaror. Slutligen vill vi tacka lokala naturvårdssatsningen, LONA, för ekonomiskt bidrag under de senaste två åren för studier av Sylviasångare.

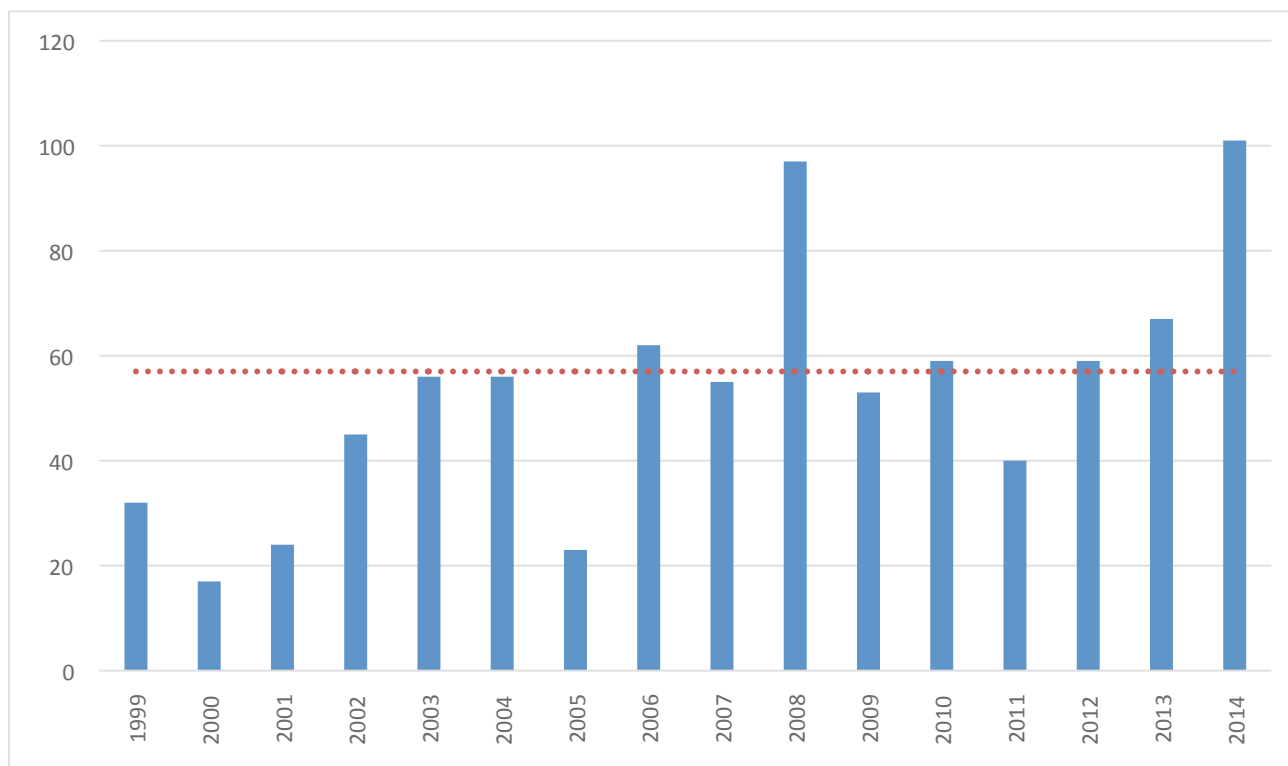

Diagram 1. Årvis fångst av härmsångare åren 1999-2014.

Art	Medel 2004-2013						
	2014	2013	2012	2011	2010	2009	
Lundsångare	2	3	3	1	1	0	
Grönsångare	21	29	15	4	16	5	
Gransångare	53	38	55	85	56	34	
Lövsångare	1166	523	766	512	786	627	

Tabell 1. Antal ringmärkta Phylloscopussångare åren 2009-2014 samt medeltal för åren 2004-2013.

Art	Medel 2004-2013						
	2014	2013	2012	2011	2010	2009	
Höksångare	5	8	5	3	16	10	
Ärtsångare	254	220	217	92	297	225	
Törnsångare	121	147	90	59	114	151	
Trädgårdssångare	96	139	38	24	107	41	
Svarthätta	87	122	87	73	138	42	

Tabell 2. Antal ringmärkta Sylviasångare åren 2009-2014 samt medeltal för åren 2004-2013.

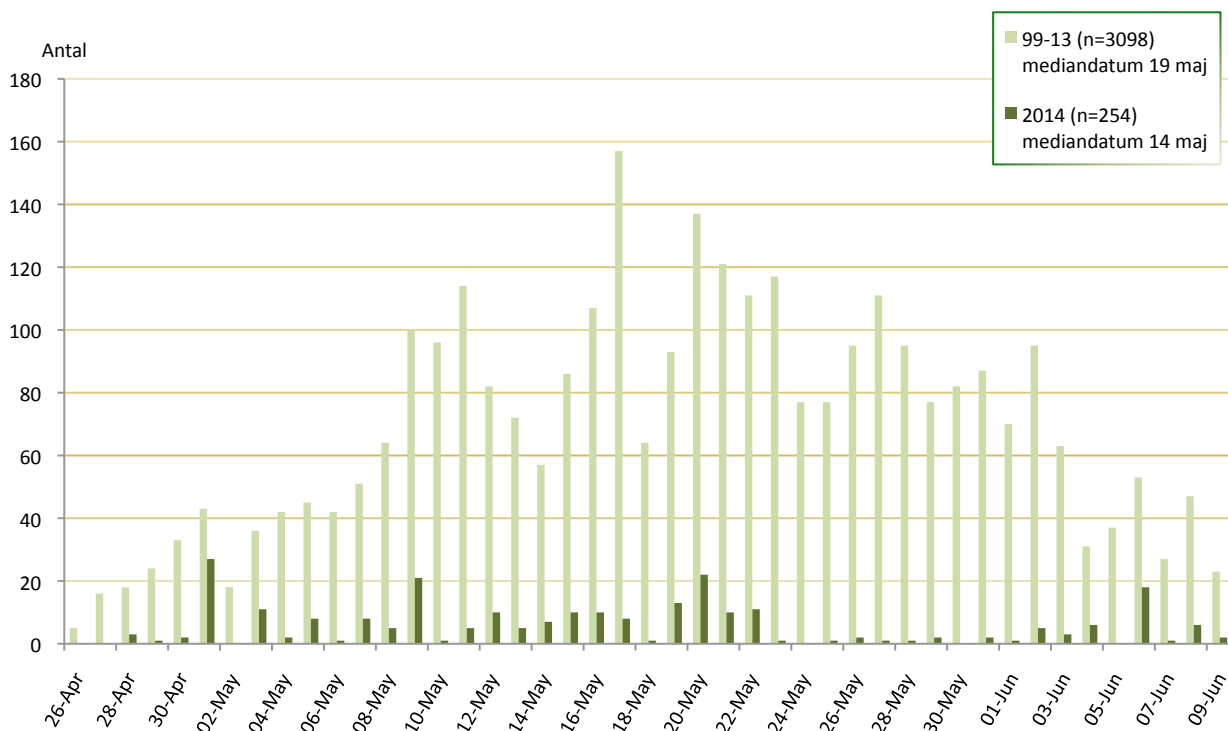

Diagram 2. Flyttningsförlopp hos ärtsångare.

Art	Medel 2004-2013						
	2014	2013	2012	2011	2010	2009	
Grå flugsnappare	45	33	84	54	12	42	14
Mindre flugsnappare	22	7	27	7	2	12	1
Halsbandsflugsnappare	33	10	6	34	8	18	1
Svartvit flugsnappare	45	33	78	36	11	51	15

Tabell 3. Antal ringmärkta flugsnappare åren 2009-2014 samt medeltal för åren 2004-2013.

Tabell 4. Totala märkningen våren 2014.

Art	Standard			Total standard	Medel 04–13	Övrig märkning	Total
	April	Maj	Juni				
Gök		2		2	1		2
Nattskärria		1		1	0		1
Göktyta		2		2	3		2
Större hackspett	2			2	0		2
Ladusvala		2		2	1		2
Hussvala		3		3	0		3
Ängspiplärka		1		1	0		1
Sädesärla	1	9	2	12	8		12
Gärdsmyg	2	2		4	10		4
Järnsparv		4		4	5		4
Rödhake	107	38	3	148	177		148
Näktergal		14	1	15	14		15
Blåhake		2		2	17		2
Rödstjärt	10	112	23	145	93		145
Buskskvätta		1		1	5		1
Stenskvätta	1	1		2	6		2
Koltrast	1	7	4	12	18		12
Björktrast		8	9	17	8		17
Taltrast	9	7	3	19	13		19
Gräshoppsångare		1		1	0		1
Flodsångare		1		1	0		1
Sävsångare			3	3	1		3
Busksångare		1		1	1		1
Kärrsångare		3	7	10	6		10
Rörsångare		3	5	8	7		8
Härmsångare		81	20	101	57		101
Höksångare		4	1	5	13		5
Ärtsångare	33	180	41	254	200		254
Törnsångare		89	32	121	121		121
Trädgårdssångare		47	49	96	66		96
Svarthätta	20	50	17	87	77		87
Lundsångare		1	1	2	1		2
Grönsångare	4	12	5	21	9		21
Gransångare	16	33	4	53	48		53
Lövsångare	166	914	86	1166	749		1166
Kungsfågel	1	1		2	21		2
Grå flugsnappare		37	8	45	33		45
Mindre flugsnappare		21	1	22	7		22
Halsbandsflugsnappare	14	12	7	33	10		33
Svartvit flugsnappare		39	6	45	33		45
Talgoxe	1			1	3		1
Törnskata		8	11	19	22		19
Kråka					0	2	2
Stare	1	4	51	56	12	21	77
Pilfink			1	1	1		1

Staingylpen 2 · 2014

Art	Standard			Total standard	Medel 04–13	Övrig märkning	Total
	April	Maj	Juni				
Bofink		16	5	21	34		21
Bergfink	2			2	1		2
Grönfink	3	5	3	11	11		11
Hämpling	9	17		26	23	1	27
Gråsiska	1			1	2		1
Rosenfink		9	1	10	7		10
Domherre		3	2	5	1		5
Stenknäck			1	1	2		1
Gulsparv	1	2	1	4	13		4
Ortolansparv		1		1	0		1
Sävsparv	6	1		7	2		7
Summa	411	1813	414	2637	1992	24	2662
Antal arter	23	49	33	56	54	3	57

Sundreprofilen — Jens Bardtrum

Jens i märkartagen. Foto: Sundregruppen.

När och hur kom du i kontakt med Sundregruppen?

1993. Jag och min bror Lars hade slutat gymnasiet och beslutat att vi ville bli ringmärkare. Då det inte fanns bra möjligheter i Danmark och det inte fanns plats på Falsterbo tittade vi i "Fågelåret" och tyckte Sundre verkade mest intressant och som tur är fanns det plats för oss. Då även Magnus Bladlund hade möjlighet att vara assistent nästan en hel säsong blev det beslutat att köra en full säsong och drygt 10000 märkta fåglar senare var vi fast.

Vad tycker du bäst om med Sundregruppen?

Även om jag fortfarande tycker att vi har en av de mest intressanta artfördelningarna i vår märkning är det inte det som gör att jag återvänder så ofta som jag har möjlighet till – det är däremot det trevliga och prestigelösa sättet vi alltid umgås på i Sundre. Jag har märkt med nästan alla ringmärkare i Sundregruppen och väldigt många av assistenterna och vi är verkligen väldigt olika, men när vi träffas i Sundre är det alltid roligt och trevligt. Jag hoppas att vi alla försöker att föra denna "Sundrekänsla" vidare, så även de nya som kommer till verksamheten vill komma tillbaka.

Vilket är ditt bästa Sundreminne?

Jag träffade min sambo i Sundre ...

Bortsett från det har man haft otroligt många roliga stunder på kräftsquor, med bad på Austre, med en Tetrisberoende professor från Lund, med kaffeberoende människor i allmänhet, med skådning med skådare som är otroligt duktiga, med skådning med skådare som inte är otroligt duktiga, med rättjakt och självklart med jakt på Sundrekryss - det är ju den enda listan som räknas! - jag brukar ge tårta om jag får ett Sundrekryss när jag är nere i verksamheten, tyvärr blir det inte tårta så ofta...

Nu är det trots allt ringmärkning av fåglar vi håller på med så jag måste välja något som har med ringmärkningen att göra: En majmorgon när jag och Tommy Lindberg skulle märka började med att vi försov oss. Det var helt ljust när jag vaknade, så vi for upp, ut i bilen och ner för att dra upp näten. När näten var uppe körde Tommy hem för att fixa kaffe och frukost, så jag fick gå första rundan ensam och den första fågeln var en grann hane rödstrupig sångare (den andra ringmärkta i Sundre). Ibland är det väldigt små marginaler som är avgörande - tänk om man hade sovit en halvtimme längre? Det kan tilläggas att när jag plockade den ur nätet tänkte jag att det var skönt att det var en raritet som var lätt att artbestämna, men sen dess har rödstrupig sångare delats upp i tre arter som inte alls är lätta att bestämma, men som tur(?) är tog vi bilder på dennas stjärt så den i efterhand har kunnat bestämmas till den östliga av de tre arterna.

Hösthelg med Sundregruppen

Välkommen till umgänge och skådning med Sundregruppen i oktober!

Helgen den 10–12 oktober umgås vi, äter gott och skådar tillsammans. Troligen ordnas även ringmärkning för den som vill vara med.

Var på Sudret vi bor är ännu inte fastställt, så håll utkik på hemsidan efter information om kostnader för boendet.

Vi i styrelsen köper som vanligt in frukost, matsäck och middag till oss alla och kostnaderna för detta delas på de medverkande.

Anmäl dig senast den 21 september till Åsa Steinholtz

E-post: asa.steinholtz@gmail.com, mobil: 0709-52 56 45

Kom ihåg våra nya vykort! Köp och skicka en hälsning så stödjer du föreningen. De kostar 10:-/st.

Hälsningar
från Sundre

Sammanställning av ringmärkningen vid Hoburgen höstarna 1990–2012

Stöd Sundregruppen genom att köpa ett eget exemplar av höstrapporten.

Rapporten har 183 sidor i färg och omfattar data över årsvis fångst, flyttningsförlopp med mediandatum och biometriska data för 42 arter samt förteckning över samtliga ringmärkta arter och återfynd under höstarna vid Hoburgen.

Den finns i Sundre, Visby och Uppsala.

Priset är 200 kr +39 kr i frakt om vi behöver skicka den med post.

Kontakta Åsa: asa.steinholtz@gmail.com

Ringmärkningen vid Sundre fågelstation höstarna 1990–2012

Roger Mellroth & Åsa Steinholtz

Meddelande nr 82 från Sundregruppen

